ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

17. ledna 2008*

Ve věci C-19/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 19. prosince 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 23. ledna 2007, v řízení

Dědici Paula Chevassus-Marchea

proti

Groupe Danone,

Société Kro beer brands SA (BKSA),

Société Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME),

* Jednací jazyk: francouzština.

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann (zpravodaj), předseda senátu, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič a E. Levits, soudci,

generální advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za dědice P. Chevassus-Marchea SCP Waquet, Farge a Hazan, avocats,

— za společnosti Groupe Danone, Kro beer brands SA (BKSA) a Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME) SCP Célice, Blancpain a Soltner, avocats,

— za francouzskou vládu G. de Berguesem a A.-L. During, jako zmocněnci,

— za německou vládu M. Lummou a A. Dittrichem, jako zmocněnci,

— za Komisi Evropských společenství H. Støvlbækem a A. Bordesem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 7 odst. 2 směrnice Rady 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (Úř. věst. L 382, s. 17; Zvl. vyd. 06/01, s. 177, dále jen „směrnice“).

2 Tato otázka vyvstala v rámci sporu mezi dědici P. Chevassus-Marchea a společnostmi Groupe Danone, Kro beer brands SA a Évian eaux minérales d'Évian SA ohledně zaplacení provizí, které tyto společnosti dluží P. Chevassus-Marcheovi.

Právní rámec

3 Článek 1 odst. 2 směrnice definuje obchodního zástupce jako „osob[u], která je jako nezávislý zprostředkovatel trvale pověřena sjednávat prodej a nákup zboží pro jinou osobu (dále jen ‚zmocnitel') nebo sjednávat a uzavírat tyto obchody jménem a na účet zmocnitele".

4 Podle čl. 4 odst. 1 směrnice:

„Ve vztazích s obchodním zástupcem musí zmocnitel jednat zodpovědně a v dobré víře."

5 Článek 7 směrnice stanoví:

„1. Obchodní zástupce má nárok na provizi z obchodů uzavřených během trvání smlouvy o obchodním zastoupení,

a) jestliže byl obchod uzavřen v důsledku jeho činnosti

nebo

b) jestliže byl obchod uzavřen s třetí osobou, kterou obchodní zástupce dříve získal jako zákazníka pro obchody stejného druhu.

2. Obchodní zástupce má rovněž nárok na provizi z obchodů uzavřených během trvání smlouvy o obchodním zastoupení,

— jestliže je mu svěřena územní oblast nebo skupina určitých zákazníků, nebo

— jestliže získal výhradní právo pro územní oblast nebo skupinu určitých zákazníků,

a obchod byl uzavřen se zákazníkem patřícím do této oblasti nebo skupiny.

Členské státy jsou povinny zahrnout do své právní úpravy jednu z obou uvedených možností.“

6 Pokud jde o vznik nároku na provizi, čl. 10 odst. 1 a 2 směrnice upřesňují:

„1. Provize je splatná, jakmile nastane některá z těchto okolností:

a) zmocnitel splní obchod;

b) zmocnitel měl splnit obchod na základě dohody uzavřené s třetí osobou;

c) třetí osoba splní obchod.

2. Provize se nejpozději stává splatnou, jakmile třetí osoba splní svou část obchodu nebo by ji splnila, pokud by zmocnitel splnil svou část.“

7 Pokud jde o zánik nároku na provizi, čl. 11 odst. 1 směrnice stanoví:

„Nárok na provizi může zaniknout, pouze pokud:

— je zjištěno, že smlouva mezi třetí osobou a zmocnitelem nebude splněna,

a

— ke [ne]splnění nedošlo z důvodů na straně zmocnitele.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

8 V roce 1987 společnost BSN, nyní společnost Groupe Danone, udělila P. Chevassus-Marcheovi výhradní zmocnění k zastoupení svých dceřiných společností, a sice společností Brasseries Kronenbourg, nyní Kro beer brands SA a Évian eaux minérales d'Évian SA, u zákazníků, kteří jsou dovozci, velkoobchodníci nebo maloobchodníci s jejich výrobky, pro určenou územní oblast, jež zahrnovala ostrovy Mayotte (francouzský zámořský samosprávný celek) a Réunion (francouzský zámořský departement).

9 Po odstoupení od této smlouvy P. Chevassus-Marche požadoval po společnosti Groupe Danone, jakož i po jejích dceřiných společnostech zaplacení různých částek, včetně provizí z nákupů, jež uskutečnily dvě společnosti usazené v jeho územní oblasti. Tyto žádosti byly zamítnuty z důvodu, že dotčené nákupy byly uskutečněny u nákupních center nebo dalších prodejců usazených na metropolitním území Francie, mimo dosah kontroly společnosti Groupe Danone a jejích dceřiných společností a bez činnosti P. Chevassus-Marchea.

10 Vzhledem k tomu, že Tribunal de commerce de Paris a Cour d'appel de Paris zamítly jeho žalobu v rozsahu, v němž směřovala k zaplacení těchto provizí, podal P. Chevassus-Marche kasační opravný prostředek ke Cour de cassation, v němž po jeho smrti pokračovali jeho dědici.

11 Cour de cassation má za to, že rozhodnutí, které vydá ve věci v původním řízení, vyžaduje výklad čl. 7 odst. 2 směrnice. Proto se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 7 odst. 2 směrnice […] vykládán v tom smyslu, že obchodní zástupce, kterému byla svěřena určitá územní oblast, má nárok na provizi v případě, že obchod mezi třetí osobou a zákazníkem patřícím do této oblasti byl uzavřen bez přímé nebo nepřímé účasti zmocnitele?“

K předběžné otázce

12 Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda první odrážka čl. 7 odst. 2 směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že obchodní zástupce, kterému je svěřena určitá územní oblast, má nárok na provizi z obchodů, které uzavřeli zákazníci patřící do této oblasti s třetí osobou bez přímé nebo nepřímé účasti zmocnitele.

13 Soudní dvůr byl ve svém rozsudku ze dne 12. prosince 1996, Kontogeorgas (C-104/95, Recueil, s. I-6643) vyzván, aby vyložil článek 7 směrnice v kontextu, v němž zmocnitel sám obchodoval se zbožím u zákazníků patřících do územní oblasti, kterou svěřil obchodnímu zástupci. Soudní dvůr, jenž byl dotázán, zda tento zástupce mohl uplatňovat nárok na provizi z obchodů uzavřených bez jeho činnosti, v bodě 16 tohoto rozsudku rozhodl, že článek 7 směrnice stanoví dva alternativní případy, pokud jde o nárok na provizi. Jeho odstavec 1 se týká případu činnosti obchodního zástupce prováděné v současnosti nebo minulosti, zatímco jeho odstavec 2 stanoví, že obchodní zástupce musí být odměněn za všechny obchody uzavřené v rámci určité oblasti nebo určité skupiny osob, aniž by byla zmíněna jakákoliv činnost zástupce.

14 V případě dotčeném ve výše uvedeném rozsudku Kontogeorgas Soudní dvůr tedy rozhodl, že první odrážka čl. 7 odst. 2 směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že jestliže je obchodnímu zástupci svěřena určitá územní oblast, má nárok na provizi z obchodů uzavřených se zákazníky patřícími do této oblasti, i když k nim došlo bez jeho činnosti (výše uvedený rozsudek Kontogeorgas, bod 19).

15 Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nastoluje otázku, zda se musí použít tento výklad také v případě, kdy tak jako ve sporu v původním řízení byly prodeje zboží uzavřené se zákazníky usazenými v územní oblasti svěřené dotčenému obchodnímu zástupci uskutečněny nejen bez činnosti tohoto zástupce, ale také bez přímé nebo nepřímé účasti zmocnitele.

16 V tomto ohledu je nutno uznat, jak namítají dědici P. Chevassus-Marchea, že čl. 7 odst. 2 směrnice se uvádí pouze „obchod[y] uzavřen[é] během trvání smlouvy o obchodním zastoupení“, přičemž toto ustanovení upřesňuje pouze to, že obchod musí být uzavřen se zákazníkem patřícím do určité územní oblasti nebo do určité skupiny osob, která byla svěřena obchodnímu zástupci. Účast zmocnitele není výslovně vyžadována o nic více než činnost obchodního zástupce.

17 Článek 7 odst. 2 směrnice musí být nicméně vykládán ve spojení s článkem 10 této směrnice, jenž upřesňuje podmínky, kterým podléhá nárok obchodního zástupce na provizi.

18 Článek 10 směrnice stanoví okolnosti, které způsobují vznik tohoto nároku. V tomto smyslu jeho odstavec 1 rozlišuje tři alternativní okolnosti, z nichž každá může

samostatně představovat skutečnost vedoucí ke vzniku nároku na provizi. Tato provize je tak splatná, jakmile zmocnitel splní obchod nebo měl splnit obchod na základě dohody uzavřené s dotčenou třetí osobou nebo také jakmile tato třetí osoba splní obchod. Článek 10 odst. 2 směrnice upřesňuje, že provize se nejpozději stává splatnou, jakmile třetí osoba splní svou část obchodu nebo by ji splnila, pokud by zmocnitel splnil svou část.

19 Ze syntézy těchto dvou odstavců článku 10 směrnice vyplývá, že nárok obchodního zástupce na provizi vzniká buď jestliže zmocnitel splnil nebo měl splnit svou povinnost, nebo jestliže třetí osoba smlouvy o zastoupení, a sice zákazník, splnila nebo měla splnit svou povinnost. Ve všech těchto případech je účast zmocnitele na obchodech, z nichž obchodní zástupce může uplatňovat nárok na provizi, nezbytná.

20 Tento výklad článku 10 směrnice je potvrzen zněním čl. 11 odst. 1 této směrnice, podle něhož nárok obchodního zástupce na provizi může zaniknout pouze tehdy, pokud je zjištěno, že smlouva mezi třetí osobou a zmocnitelem nebude splněna a k nesplnění nedošlo z důvodů na straně zmocnitele. Tento jediný důvod zániku, který vyžaduje spojení dvou okolností, v nichž se výslovně odkazuje na zmocnitele, zdůrazňuje význam úlohy zmocnitele pro existenci nároku na provizi.

21 Z výkladu čl. 7 odst. 2 ve spojení s čl. 10 odst. 1 a 2 a s čl. 11 odst. 1 směrnice tak vyplývá, že obchodní zástupce může uplatňovat nárok na provizi z obchodu pouze tehdy, pokud se zmocnitel přímo nebo nepřímo účastnil na uzavření tohoto obchodu.

22 Vnitrostátnímu soudu přísluší stanovit, zda poznatky, které má, posouzené s ohledem na snahu o ochranu obchodního zástupce, jež představuje jeden z cílů směrnice (rozsudky ze dne 30. dubna 1998, Bellone, C-215/97, Recueil, s. I-2191, bod 13; ze dne 9. listopadu 2000, Ingmar, C-381/98, Recueil, s. I-9305, bod 20, a ze dne 23. března 2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, Sb. rozh., s. I-2879, bod 19), jakož i s ohledem na povinnost zmocnitele jednat zodpovědně a v dobré víře stanovenou v článku 4 směrnice, mu umožňují stanovit existenci takové účasti, nebo nikoliv, ať již je tato účast právní povahy, například prostřednictvím zástupce, nebo povahy faktické.

23 S ohledem na výše uvedené je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že první odrážka čl. 7 odst. 2 směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že obchodní zástupce, kterému je svěřena určitá územní oblast, nemá nárok na provizi z obchodů, které uzavřeli zákazníci patřící do této oblasti s třetí osobou, pokud se na nich přímo nebo nepřímo neúčastnil zmocnitel.

K nákladům řízení

24 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

První odrážka čl. 7 odst. 2 směrnice Rady 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců musí být vykládána v tom smyslu, že obchodní zástupce, kterému je svěřena určitá územní oblast, nemá nárok na provizi z obchodů, které uzavřeli zákazníci patřící do této oblasti s třetí osobou, pokud se na nich přímo nebo nepřímo neúčastnil zmocnitel.

Podpisy.